

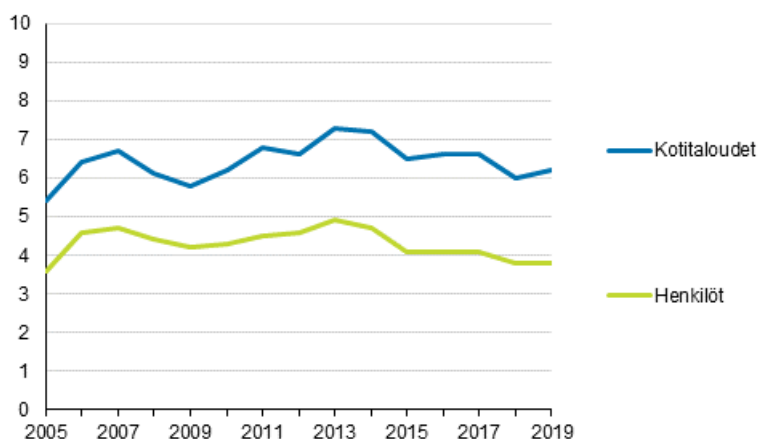
Tulonjakotilasto 2019

Tulot, asuminen ja asumismenot

Asumiskustannusrasitteisten osuudet vakaita

Asumiskustannusten osuus tuloista ylitti 40 prosenttia 6,2 prosentilla kotitalouksista ja 3,8 prosentilla henkilöistä vuonna 2019. Kotitalous- ja henkilöosuudet olivat lähes samat kuin edellisvuonna. Tiedot ilmenevät Tilastokeskuksen tulonjakotilastosta.

Asumiskustannusrasitteiset (%) kotitalouksista ja henkilöistä 2005–2019

Asumiskustannusrasitteinen kotitalous: Asumiskustannusten osuus käytettävissä olevista rahatuloista on yli 40 prosenttia. Tietoon ei lueta asumistukia.

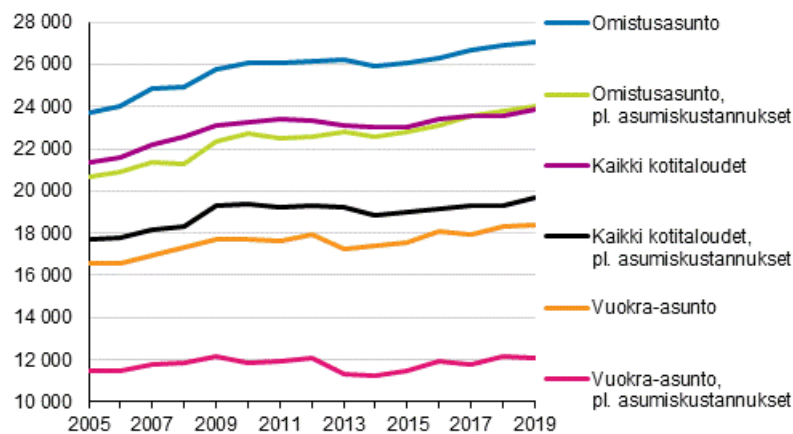
Kotitalouksista, joiden asunnon hallintasuhteena oli vuokra-asunto, asumiskustannusrasitteisia oli 14,7 prosenttia vuonna 2019. Osuus oli hieman suurempi kuin edellisvuonna (13,9 %).

Asumiskustannusrasitteisia oli silti suhteellisesti vähemmän kuin vuonna 2014, jolloin kaikista kotitalouksista yli 7 prosentilla ja vuokra-asunnoissa asuvista 17,2 prosentilla [asumiskustannusten tulo-osuus](#) oli yli 40 prosenttia. Omistusasunnoissa asuvissa kotitalouksissa asumiskustannusrasitteisten osuus on pieni. Se oli noin 2–3 prosenttia vuosina 2014–2019.

[Pienituloisista](#) kotitalouksista 20,4 prosentilla asumiskustannusten tulo-osuus oli yli 40 prosenttia vuonna 2019, yhtä usealla kotitaloudella kuin edellisvuonna. Määrä oli suurimmillaan viimeksi vuosina 2013–2014, jolloin noin 23–24 prosenttia pienituloisista kotitalouksista oli asumiskustannusrasitteisia.

Vuokralla ja omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien väliset tuloerot olivat asumiskustannusten maksamisen jälkeen suuremmat kuin niitä ennen. Vuokralla asuvien kotitalouksien tulotasot olivat 68 prosenttia ja asumiskustannusten jälkeen noin 50 prosenttia omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien tulotasosta. Omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien ekvivalentti mediaanitulo oli 27 100 euroa ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen noin 24 000 euroa. Tuloerot kasvoivat vuodesta 2010 vuoteen 2015, mutta pysyivät tämän jälkeen suhteellisen vakaina. Kaikkien kotitalouksien ekvivalentti mediaanitulo oli vuonna 2019 noin 23 900 euroa ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 19 700 euroa.

Kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 2005–2019, euroa vuoden 2019 hinnoin

Tulokäsitteet: Ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot) kotitaloutta kohti ja ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot) maksettujen asumiskustannusten jälkeen kotitaloutta kohti, mediaanitulot. Ekvivalentti tulo on kotitalouden tulo jaettuna kulutusyksikköluvulla. Lähde: Tulonjakotilaston otosaineisto.

Pienituloisten kotitalouksien mediaanitulot olivat 54 prosenttia ja asumiskustannusten jälkeen noin 42 prosenttia kotitalouksien vastaavista ekvivalenteista mediaanituloista vuonna 2019.

Sisällys

1 Vuokra-asunto on yleinen hallintasuhde nuorilla.....	4
2 Asumiskustannusten tulo-osuudet ja kotitalouksien tulotaso.....	6
2.1 Tuloryhmä: Asumiskustannusten tulo-osuus 25,9 prosenttia pienituloisimmassa kymmenyksessä.....	6
2.2 Asunnon hallintasuhde: Asumiskustannusten tulo-osuudet lähes ennallaan.....	7
2.3 Kotitalouden elinvaihe: Asumiskustannusten tulo-osuus 10,4 prosenttia 65 vuotta täyttäneillä pareilla.....	9
3 Suuret asumiskustannukset rasittivat harvemmin kuin EU-maissa keskimäärin.....	11

Taulukot

Taulukko 1. Asumiskustannusten ja asumismenojen tulo-osuudet (%) asunnon hallintasuhteen ja tulokymmenyksen mukaan 2019, mediaani, kotitaloudet.....	8
--	---

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Asunnon hallintasuhde tulokymmenyksen mukaan 2019.....	14
---	----

Kuviot

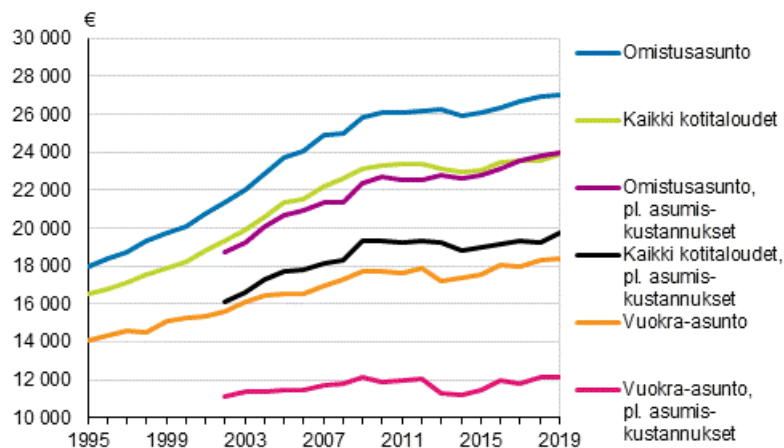
Kuvio 1. Kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 1995–2019, euroa vuoden 2019 hinnoin...4	
Kuvio 2. Pienituloisten kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 2002–2019, mediaani, euroa vuoden 2019 hinnoin.....	5
Kuvio 3. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2019, brutto- ja nettomääräiset asumiskustannukset, keskiarvo.....	6
Kuvio 4. Asumismenot (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2019, brutto- ja nettomääräiset asumismenot, keskiarvo.....	7
Kuvio 5. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2019, nettomääräiset asumiskustannukset, mediaani.....	8
Kuvio 6. Asumiskustannukset ja -menot (%) käytettävissä olevista rahatuloista kotitalouden elinvaiheen mukaan 2019, nettomääräiset asumiskustannukset ja -menot, mediaani	9
Kuvio 7. Kotitaloudet (%) asumiskustannusten tulo-osuuksien mukaisissa ryhmissä 2002–2019, nettomääräiset asumiskustannukset	11
Kuvio 8. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 30 % tai 40 %, kotitaloudet ja henkilöt 2002–2019.....	12
Kuvio 9. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40 %, kotitaloudet ja henkilöt asunnon hallintasuhteen mukaan 2003–2019, 2 vuoden liukuvat keskiarvot.....	12
Kuvio 10. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40%, kotitaloudet (%) pienituloisista ja muista kotitalouksista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2019.....	13
Laatuseloste: tulonjakotilasto.....	15

1 Vuokra-asunto on yleinen hallintasuhte nuorilla

Kotitalouksista 63,7 prosenttia asui omistusasunnossa ja 33,8 prosenttia vuokra-asunnossa vuonna 2019. Vajaalla 3 prosentilla oli jokin muu asunnon hallintasuhte. Vuokra-asunnossa asuivat yleisimmin nuoret, alle 35-vuotiaiden viitehenkilöiden, ja yhden huoltajan lapsiperheiden kotitaloudet. Ryhmien tulotasot olivat alemmat kuin kotitalouksien keskimääräinen tulotaso. [Pienituloisista](#) kotitalouksista omistusasunto oli oman varsinaisen asunnon hallintasuhteena 39,3 prosentilla ja vuokra-asunto 59,0 prosentilla vuonna 2019.

Kotitalouksien tulokehitys oli yleisesti heikkoa vuosina 2011–2019. Ekvivalentti mediaanitulo pieneni vuosina 2013–2014. Vuoden 2016 ja etenkin vuoden 2019 tulokehityksen ansiosta kotitalouksien reaalin tulotaso oli hieman parempi (2,5 %) vuoteen 2010 verrattuna. Keskiarvoon perustuvat tulot kehittyivät niiden jakautumisen seurauksena samalla ajanjaksolla suotuisammin (n. 4 %) kuin mediaanitulo. (Kuvio 1; Tulonjakotilaston tietokantataulukot.)

Kuvio 1. Kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 1995–2019, euroa vuoden 2019 hinnoin

Tulokäsitteet: Ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot) kotitaloutta kohti ja ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot) maksettujen asumiskustannusten jälkeen kotitaloutta kohti, mediaanitulot. Ekvivalentti tulo on kotitalouden tulo jaettuna kulutusyksikköluvulla.

Kotitalousryhmien välisten tuloerojen kuvaamiseen on seuraavassa käytetty ekvivalenttia käytettävissä olevan rahatulon mediaania. Se osoittaa luotettavammin ryhmien tulotasoa ilman tulonjaon eriytymisen ja etenkin otosaineistossa tietojen vuosittaisesta satunnaisuudesta johtuvan vaihtelun vaikutusta. Mediaanitulojen perusteella kotitalouksien reaalin tulotaso oli vuonna 2019 omistusasunnoissa lähes 4 prosenttia ja vuokra-asunnoissa 5 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2015. Maksettujen asumiskustannusten jälkeen mediaanitulot olivat omistusasunnoissa yli 5 prosenttia ja vuokra-asunnoissa lähes 6 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2015. Vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien tulokehitys kääntyi vuoden 2017 jälkeen uudestaan suotuisaksi. Asumiskustannusten jälkeinen tulotaso kuitenkin pysyi vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna samana. Kaikkien kotitalouksien mediaanitulot, ennen ja jälkeen asumiskustannusten maksamisen, olivat vuonna 2019 vajaat 4 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2015.

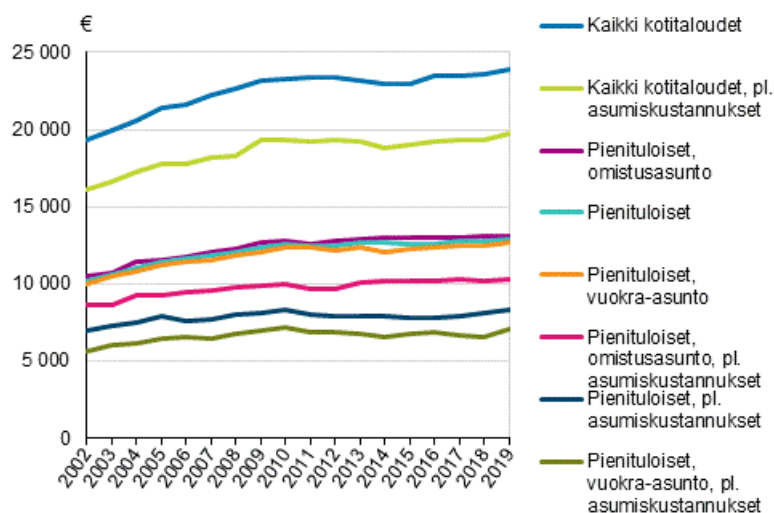
Edeltävään vuoteen verrattuna omistusasunnoissa ja vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien tulotasot ennen ja jälkeen maksettujen asumiskustannusten olivat lähes samat. Sitä vastoin kaikkien kotitalouksien tulotasot kasvoivat. Ekvivalentti mediaanitulo oli noin yksi ja asumiskustannusten maksamisen jälkeinen ekvivalentti mediaanitulo reilut 2 prosenttia suurempi kuin edellisvuonna.

Kotitalouksien ekvivalentti käytettävissä olevien rahatulojen mediaani oli vuonna 2019 noin 23 900 euroa ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 19 700 euroa. Omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien ekvivalentti mediaanitulo oli 27 100 euroa ja maksettujen asumiskustannusten jälkeinen ekvivalentti mediaanitulo 24 000 euroa. Vuokra-asunnoissa asuvien vastaavat mediaanitulot olivat 18 400 euroa ja 12 100 euroa.

Kotitalouksien tulot eriytyivät asunnon hallintasuhteen mukaan 1990 -luvun puolivälistä. Vertailukelpoiset tiedot maksettujen asumiskustannusten jälkeisistä tuloista ovat saatavissa tulojakotilastoston otosaineistosta vuodesta 2002 lähtien. Maksettujen asumiskustannusten jälkeiset tulot erkaantuivat vuokrien kasvun seurauksena omistus- ja vuokra-asuntokotitalouksien välillä voimakkaasti aina viime vuosikymmenen puoliväliin saakka. Vuonna 2005 kotitalouksien tulotaso oli vuokra-asunnoissa 70 prosenttia ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 55 prosenttia omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien mediaanituloista. Vuonna 2011 vastaavat osuudet olivat ennen maksettuja asumiskustannuksia 68 prosenttia ja niiden jälkeen 53 prosenttia. Vuodesta 2015 vuoteen 2019 tuloerot pysyivät melko vakaina. Vuokralla asuvien kotitalouksien maksettuja asumiskustannuksia edeltänyt tulotaso oli 67–68 prosenttia ja niiden jälkeen lähes poikkeuksetta 50–51 prosenttia omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien vastaavista mediaanituloista. Poikkeuksena on vuosi 2016, jolloin vuokralla asuvien kotitalouksien suhteellinen tulotaso oli vajaan prosenttiyksikön korkeampi.

Pienituloisten kotitalouksien väliset tuloerot olivat omistusasunnoissa ja vuokra-asunnoissa asuvien välillä ennen maksettuja asumiskustannuksia suhteellisen pienet. Ekvivalentti mediaanitulo oli vuonna 2019 pienituloisilla kotitalouksilla yhteensä 12 900 euroa; omistusasunnoissa noin 13 100 euroa ja vuokra-asunnoissa 12 700 euroa. Tiedoissa ovat mukana asumistuet. Tulonsiirtoina saadut asumistuet lisäsivät etenkin vuokralla asuvien kotitalouksien tuloja ja kattoivat asumiskustannuksia. Maksettujen asumiskustannusten jälkeen tuloerot olivat huomattavasti suuremmat kuin käytettävissä olevilla rahatuloilla. Maksettujen asumiskustannusten jälkeen ekvivalentti mediaanitulo olivat pienituloisilla kotitalouksilla yhteensä 8 300 euroa: omistusasunnoissa 10 300 euroa ja vuokra-asunnoissa asuvilla kotitalouksilla 7 000 euroa. Pienituloisten kotitalouksien tulotaso oli 54 prosenttia kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta (23 900) ja asumiskustannusten maksamisen jälkeen 42 prosenttia kaikkien kotitalouksien vastaavasta mediaanitulosta (19 700 euroa) vuonna 2019. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Pienituloisten kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 2002–2019, mediaani, euroa vuoden 2019 hinnoin

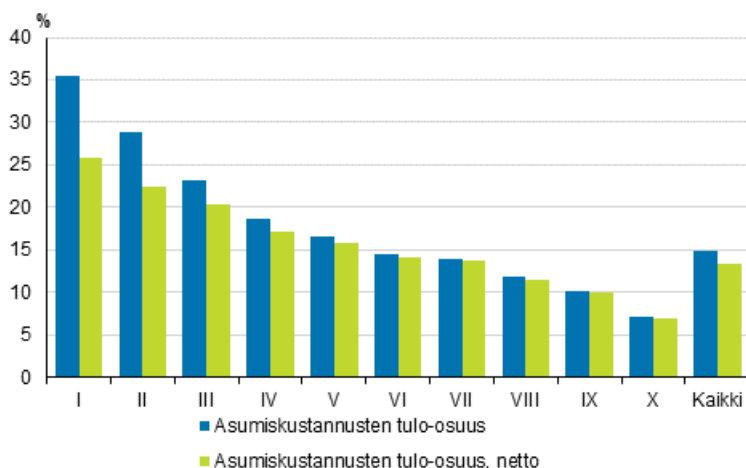
Tulokäsitteet: Ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot) kotitaloutta kohti ja ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo (pl. myyntivoitot) maksettujen asumiskustannusten jälkeen kotitaloutta kohti, mediaanitulot. Ekvivalentti tulo on kotitalouden tulo jaettuna kotitalouden kulutusyksikköluvulla.

2 Asumiskustannusten tulo-osuudet ja kotitalouksien tulotaso

2.1 Tuloryhmä: Asumiskustannusten tulo-osuus 25,9 prosenttia pienituloisimmassa kymmenyksessä

Asumiskustannusten osuus käytettävistä olevista rahatuloista, asumiskustannusten tulo-osuus, oli sitä suurempi mitä matalampi kotitalouden tulotaso oli (kuvio 3). Asumiskustannuksiin luetaan kotitalouden varsinaisen asunnon käyttömenot, kiinteistövero ja asuntolainan korot. Tukien seurauksena kotitalouksien maksamat nettomääräiset asumiskustannukset olivat suhteellisesti pienemmät kuin ilman tukia. Tukina otettiin huomioon tulonsiirtoina saadut asumistuet (yleinen asumistuki, eläkkeensaajien asumistuki ja opintotuen asumislisä¹⁾) ja asuntolainojen korkojen verovähennysetuus.

Kuvio 3. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2019, brutto- ja nettomääräiset asumiskustannukset, keskiarvo

Asumistukien määrä oli kolmessa pienituloisimmassa kymmenyksessä suurempi kuin kotitalouksilla keskimäärin. Nettomääräisten asumiskustannusten tulo-osuudet erosivat silti merkittävästi tulokymmenysryhmien välillä. Vuonna 2019 ensimmäiseen, pienituloisimpaan kymmenykseen kuuluvien kotitalouksien asumiskustannukset olivat keskimäärin 35,4 prosenttia ja asumistuet pois lukien 25,9 prosenttia käytettävissä olevista rahatuloista. Toiseksi pienituloisimpaan kymmenykseen kuuluvilla asumiskustannukset olivat keskimäärin 28,8 prosenttia ja asumistuet pois lukien 22,5 prosenttia käytettävissä olevista rahatuloista. Kotitalouksien asumiskustannusten tulo-osuus oli asumistukien seurauksena keskimäärin 13,4 prosenttia eli 1,4 prosenttiyksikköä pienempi kuin niitä edeltäneiden asumiskustannusten ja tulojen perusteella, joissa ne olivat tukien verran suuremmat.

Tulonsiirtoina saadut asumistuet kohdentuivat pienituloisimpiin ryhmiin. Vuonna 2019 yleisen asumistuen perusteena olevien asumismenojen enimmäismääriä korotettiin ensi kertaa elinkustannusindeksin muutoksen mukaisesti (1,5 %) ja eläkkeensaajien asumistuessa niitä korotettiin edellisvuoden suuruisesti 1,8 prosenttia. Asumistukien myöntämisperusteisiin oli vuonna 2015 tehty suuria lievennyksiä (yleinen asumistuki), jonka jälkeen tukien vaikutus kasvoi. Vuoden 2017 loppupuoliskolla valtaosa opiskelijoista, Suomessa vuokralla asuvat opiskelijat, tulivat yleisen asumistuen piiriin, jolloin tuet määräytyvät henkilöiden sijaan ruokakunnan perusteella.

Tukien vaikutus asumiskustannusten tulo-osuuksiin oli vuonna 2019 pienituloisimmassa kymmenyksessä pienempi ja 2.–3. tulokymmenyksessä lähes yhtä suuri kuin vuosina 2017–2018. Suurituloisissa tuloryhmissä on asuntovelkaisia kotitalouksia, joilla asumistukien määrään ja asumiskustannusten

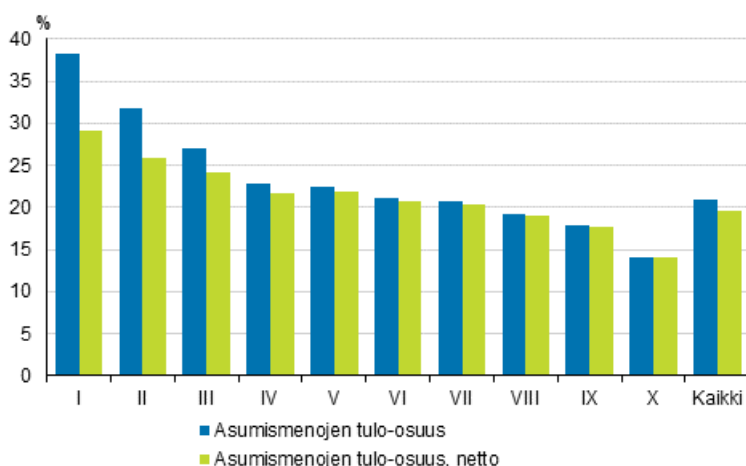
1) Asumistukiin luetaan sotilasavutuksen asumislisä, jota ei ollut käytettävissä tietojen muodostamiseen. Sen vaikutus asumistukien yhteismäärään on pieni. Asumistukiin ei lueta toimeentulotuen osaa, jolla on katettu asumiskustannuksia.

tulo-osuuksiin vaikutti asuntolainan koroista tuloverotuksessa saatu verovähennysetuus. Tukien suhteellinen vaikutus oli näissä ryhmissä enää hyvin vähäinen. Vuonna 2019 asuntolainan korkojen verovähennysoikeus rajoittui yhä edeltävään vuoteen verrattuna.

Omistusasunto asunnon hallintaperusteena ja asuntovelkaisuus olivat yleisiä keskituloa suurituloisemmilla kotitalouksilla (liitetaulukko 1). Pääomamenot sisältävien asumismenojen tulo-osuus oli asumiskustannuksiin verrattuna suhteellisesti suurempi, mitä korkeampi kotitalouden tulotaso oli. Pääomamenoihin luetaan kotitalouden varsinaisen asunnon rahoitusvastike ja asuntolainan lyhennykset. Ne eivät sisällä tilastovuonna poismaksettuja taloyhtiön lainoja eivätkä asuntosäästämistä.

Asumismenojen tulo-osuus pois lukien asumistuet oli vuonna 2019 kaikilla kotitalouksilla keskimäärin 19,6 prosenttia. Luku oli lähes sama kuin edellisvuonna (20,0 %). Asumismenojen keskimääräinen tulo-osuus oli pienituloisimpaan kymmenyksen kuuluvilla kotitalouksilla 29,2 prosenttia ja seuraavaan tulokymmenyksen kuuluvilla kotitalouksilla 25,8 prosenttia. Kaikkein suurituloisimman kymmenyksen kotitalouksilla se oli 14,0 prosenttia. (Kuvio 4.)

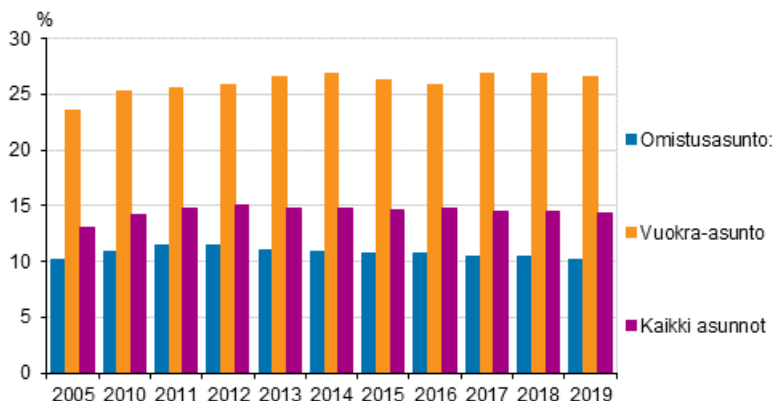
Kuvio 4. Asumismenot (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2019, brutto- ja nettomääräiset asumismenot, keskiarvo

2.2 Asunnon hallintasuhde: Asumiskustannusten tulo-osuudet lähes ennallaan

Kotitalouksien nettomääräinen asumiskustannusten tulo-osuus oli mediaanilla mitattuna keskimäärin 14,3 prosenttia vuonna 2019. Omistusasunnoissa se oli keskimäärin 10,1 prosenttia ja vuokra-asunnoissa 26,6 prosenttia. Kotitalouksien asumiskustannusten tulo-osuus oli vuokra-asunnoissa sama kuin edellisvuonna, jolloin tulo-osuuden pieneneminen pysähtyi. Vuoteen 2005 verrattuna, josta lähtien vuokralla-asuvien kotitalouksien asumiskustannusten tulo-osuus kasvoi lähes yhtäjaksoisesti (poikkeuksena vuosi 2009) ja ylitti neljänneksen vuonna 2010, se oli yhä noin 3 prosenttiyksikköä suurempi. Tiedot ovat kotitalouskohtaisten asumiskustannusten tulo-osuuksien perusteella laskettuja mediaanilukuja. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2019, nettomääräiset asumiskustannukset, mediaani

Taulukossa 1 on esitetty asumiskustannusten tulo-osuudet pienituloisimmilla, kolmeen alimpaan kymmenykseen kuuluvilla kotitalouksilla vuonna 2019. Asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli näille ryhmille yhteensä 22,6 prosenttia. Erot asunnon hallintasuhteiden mukaisten ryhmien asumiskustannusten tulo-osuuksissa olivat vastaavanlaiset kuin kotitalouksilla yhteensä. Kolmessa pienituloisimmassa kymmenyksessä kotitalouksien asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli vuokra-asunnoissa 28,8 prosenttia ja omistusasunnoissa 16,0 prosenttia. Tilastomääritelmän mukaan pienituloisilla kotitalouksilla (ks. [Pienituloisuus](#)) asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli 24,2 prosenttia vuonna 2019. Niistä vuokra-asunnoissa asuvilla se oli 28,5 prosenttia ja omistusasunnoissa asuvilla kotitalouksilla 18,8 prosenttia. Vuokra-asunnoissa asuvilla kotitalouksilla, joiden tulot olivat suuremmat, asumiskustannusten tulo-osuudet olivat samoin suhteellisen suuret. Suurituloisemmissa kymmenyksissä, 4.–10. kymmenyksessä, asumiskustannusten tulo-osuus oli 24,1 prosenttia ja niillä, jotka eivät lukeutuneet pienituloisiin, 26,0 prosenttia vuonna 2019. (Taulukko 1; Tulonjakotilaston tietokantataulukot.)

Taulukko 1. Asumiskustannusten ja asumismenojen tulo-osuudet (%) asunnon hallintasuhteen ja tulokymmenyksen mukaan 2019, mediaani, kotitaloudet

Asunnon hallintasuhte	Tulokymmenys					
	Asumiskustannus (%), I – III kymmenys	Asumiskustannus (%), IV - X kymmenys	Asumiskustannus (%), kaikki kotitaloudet	Asumismeno (%), I – III kymmenys	Asumismeno (%), IV – X kymmenys	Asumismeno (%), kaikki kotitaloudet
Omistusasunto	16,0	9,0	10,1	22,0	17,1	18,2
-Velaton omistusasunto	16,6	8,8	10,7	18,9	10,2	12,7
-Velkainen omistusasunto	14,9	9,1	9,7	29,9	22,8	23,4
Asuntovelan määrä:
- 49 999	18,2	8,7	9,8	32,2	20,7	22,5
50 000 - 99 999	13,6	9,4	10,0	29,2	23,3	24,3
100 000 - 149 999	13,5	9,1	9,3	24,6	22,3	22,8
150 000 -	12,9	9,1	9,2	29,5	24,0	24,3
Vuokra-asunto	28,8	24,1	26,6	28,8	24,1	26,6
Kaikki kotitaloudet	22,6	10,7	14,3	25,6	19,1	21,4

Asumiskustannusten lisäksi pääomamenot veivät osan kotitalouksien tuloista: asumismenojen tulo-osuuksien mediaani oli 21,4 prosenttia vuonna 2019. Pääomamenot kasvattivat erityisesti asuntovelkaisten kotitalouksien asumismenoja, asumismenojen tulo-osuuden mediaani oli niillä 23,4 prosenttia.

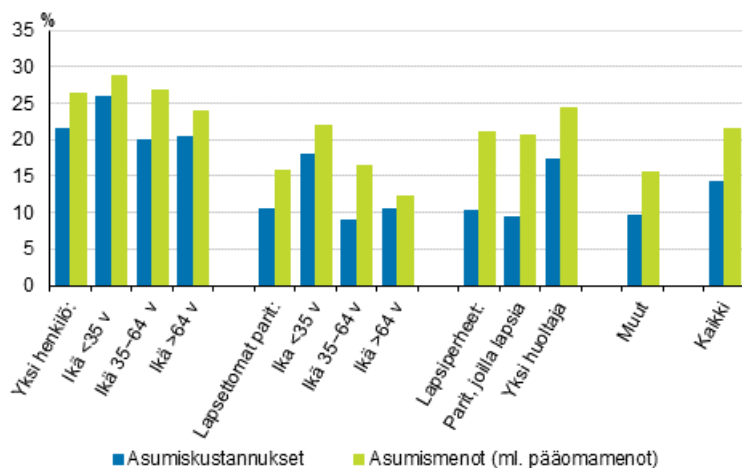
Asuntovelkaisilla kotitalouksilla, jotka kuuluivat kolmeen pienituloisimpaan kymmenykseen, asumismenojen tulo-osuus oli 29,9 prosenttia ja niitä suurituloisemmilla, 22,8 prosenttia.

Kotitalouksien asuntolainojen määrien viimeaikainen kasvu ([Velkaantumistilasto](#)) ei ilmene asumismenojen tulo-osuuksien kasvuna. Laina-aikojen pidentymisen seurauksena lainapääomien maksu ulottuu usealle vuodelle. Toisaalta asuntolainan korkomenot, jotka luetaan myös asumiskustannuksiin, ovat olleet suhteellisen pienet alentuneen korkotason seurauksena. Esimerkiksi vuodesta 2015 lähtien, jolloin korkotaso oli jo suhteellisen matala, asumismenojen tulo-osuuksien mediaanit pysyivät lähes saman suuruisina. Korkeamman korkotason seurauksena asumiskustannukset ja -menot kasvoivat esimerkiksi vuosina 2007–2008 edellisiin vuosiin verrattuna. (Tulonjakotilaston tietokantataulukot.)

2.3 Kotitalouden elinvaihe: Asumiskustannusten tulo-osuus 10,4 prosenttia 65 vuotta täyttäneillä pareilla

Kotitalouden elinvaihe kuvaa kotitalouden jäsenten suhteiden, jäsenmäärän ja viitehenkilön iän mukaista elinvaiheluokkaa, samalla asumismuotoa. Kotitalouksien asumiskustannukset ja tulot erosivat elinvaiheen mukaan. Asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli suurin, 26,0 prosenttia, alle 35-vuotiaiden yhden henkilön kotitalouksilla. Keskimääräistä enemmän tuloja käyttivät asumiseen lisäksi heitä vanhemmat yhden henkilön kotitaloudet, alle 35-vuotiaat lapsettomat parit ja yhden huoltajan lapsiperheet. Asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli 19,9 prosenttia 35–64-vuotiaiden ja 20,3 prosenttia 65 vuotta täyttäneiden yhden henkilön kotitalouksissa. Alle 35-vuotiailla lapsettomilla pareilla asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli 18,0 prosenttia ja yhden huoltajan lapsiperheillä 17,4 prosenttia vuonna 2019. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Asumiskustannukset ja -menot (%) käytettävissä olevista rahatuloista kotitalouden elinvaiheen mukaan 2019, nettomääräiset asumiskustannukset ja -menot, mediaani

Kotitalouksien nettomääräisten asumismenojen tulo-osuus, sisältäen asumiskustannusten lisäksi varsinaista asuntoa koskevat pääomamenot, oli mediaanilla mitattuna keskimäärin 21,4 prosenttia vuonna 2019. Pääomamenot lisäsivät asumismenoja eniten parien lapsiperheillä, joilla asumismenojen tulo-osuuksien mediaani oli 20,5 prosenttia. Asumismenojen tulo-osuus oli tätä suurempi kaikilla yhden henkilön, alle 35-vuotiaat, 35–64-vuotiaat, 65 vuotta täyttäneet, ja yhden huoltajan lapsiperheiden kotitalouksilla. 65 vuotta täyttäneillä lapsettomilla pareilla asumismenojen tulo-osuuksien mediaani oli pienin, 12,3 prosenttia vuonna 2019.

Maksettujen asumiskustannusten jälkeinen tulotaso, ekvivalentti mediaanitulo, oli suhteellisesti heikoin yhden henkilön ja yhden huoltajan lapsiperheiden kotitalouksilla. Yhden henkilön kotitalouksista se oli nuorimmilla, alle 35-vuotiailla, noin 12 200 euroa vuonna 2019. Vanhimmilla, 65 vuotta täyttäneillä yhden henkilön kotitalouksilla mediaanitulo oli 12 700 euroa ja yhden huoltajan lapsiperheillä 15 100 euroa. 35–64-vuotiaiden yhden henkilön muodostamien kotitalouksien ekvivalentti mediaanitulo oli suurempi,

17 500 euroa, mutta alle kotitalouksien keskimäärän, joka oli 19 100 euroa vuonna 2019. Saman ikäisillä, 35–64-vuotiailla lapsettomilla pareilla maksettujen asumiskustannusten jälkeinen ekvivalentti mediaanitulo oli 32 300 euroa vuonna 2019.

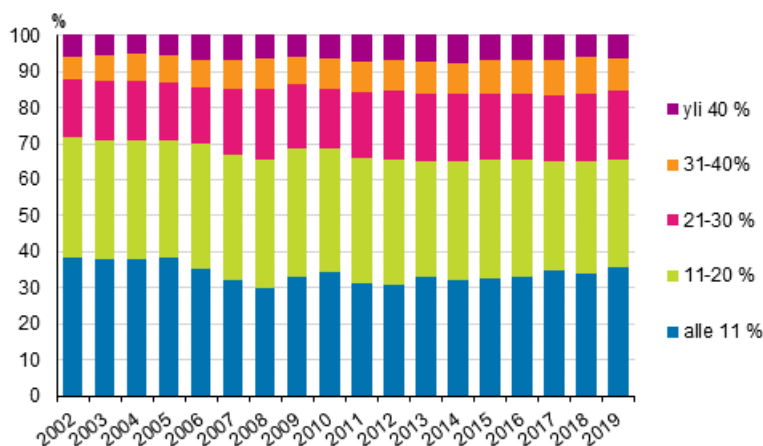
Myöhemmissä elinvaiheeryhmissä omistusasunto oli yleinen asunnon hallintasuhde. 65 vuotta täyttäneistä yhden henkilön kotitalouksista 67,6 prosenttia ja saman ikäisten lapsettomien parien kotitalouksista 90,8 prosenttia asui omistusasunnossa vuonna 2019. Asunnon hallintasuhteen ja tulotason eriytyminen, joskaan ei yhtä voimakkaana kuin nuoremmassa elinvaiheissa, sekä asumismuoto (yksin asuva vs. parit) vaikuttivat eroihin asumiskustannusten tulo-osuuksissa. Suhteellisten pienten asumiskustannusten ja korkeamman tulotason seurauksena asumiskustannusten tulo-osuus oli 65 vuotta täyttäneillä lapsettomilla pareilla pieni, keskimäärin 10,4 prosenttia vuonna 2019. Yhden henkilön kotitalouksissa se oli 20,3 prosenttia.

Mediaanitulot olivat 65 vuotta täyttäneillä yhden henkilön muodostamilla kotitalouksilla noin 70 prosenttia ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 58 prosenttia lapsettomien parien vastaavista tuloista. 65 vuotta täyttäneiden parien ekvivalentti mediaanitulo oli 24 900 ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 21 800 euroa vuonna 2019. (Tulonjakotilaston tietokantataulukot.)

3 Suuret asumiskustannukset rasittivat harvemmin kuin EU-maissa keskimäärin

Asumiskustannusrasitteisten kotitalous- ja henkilöosuudet olivat lähes samat kuin edellisvuonna (kuvio 7). Suuret asumiskustannukset rasittivat vuonna 2019 noin 172 800 kotitaloutta eli 6,2 prosenttia kaikista kotitalouksista. Asumiskustannusrasitteisiin kotitalouksiin kuului 206 800 henkilöä, 3,8 prosenttia kotitalousväestöstä.

Kuvio 7. Kotitaloudet (%) asumiskustannusten tulo-osuuksien mukaisissa ryhmissä 2002–2019, nettomääräiset asumiskustannukset

Asumiskustannukset ovat suuret silloin, kun ne ovat yli 40 prosenttia kotitalouden käytettävissä olevista rahatuloista. Tietoon ei lueta saatuja asumistukia. Määritelmä¹⁾ perustuu EU:n tilastolaitoksen Eurostatin tulo- ja elinolot -tilastoon (EU-SILC, Statistics on Income and Living Conditions). Viimeisimmät vertailukelpoiset tiedot ovat saatavissa tutkimusvuodelta 2019 (tilastovuosi 2018; [Eurostatin avaintaulukot](#): Housing cost overburden rate). Suomi kuului niiden seitsemän maan ryhmään (Irlanti, Kypros, Malta, Slovenia, Unkari, Viro), joissa asumiskustannusrasitteisiä oli suhteellisesti vähiten, noin 2-4 prosenttia kotitalousväestöstä. Asumiskustannusrasitteisiä oli EU-28 maissa keskimäärin 10,1 prosenttia kotitalousväestöstä tutkimusvuonna 2019.

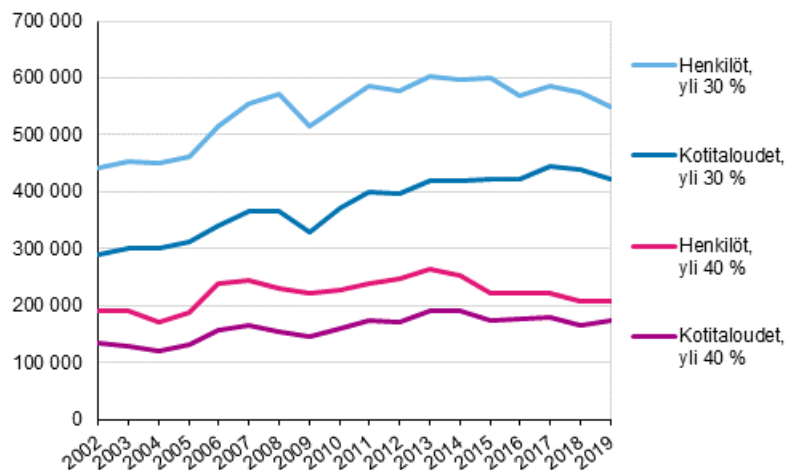
Asumiskustannusrasitteisten kotitalous- ja henkilömäärien kasvut taittuivat vuonna 2015. Edeltävinä vuosina 2013–2014 ne olivat olleet suurimmillaan, jolloin asumiskustannusrasitteisten kotitalousosuudet olivat yli 7 prosenttia ja henkilöosuudet lähes 5 prosenttia. Niiden kotitalouksien määrä, jotka käyttivät asumiseen vähemmän, mutta silti yli 30 prosenttia käytettävissä olevista rahatuloistaan, oli vuosina 2013–2018 lähes yhtä suuri, noin 16 prosenttia kotitalouksista. Vuonna 2019 osuus oli noin 15 prosenttia.

Sekä kotitalouksien, joiden asumiskustannukset olivat suhteellisen suuret, että niihin kuuluvien henkilöiden määrät kääntyivät kasvuun 2000-luvun jälkipuoliskolla molemmilla raja-arvoilla (asumiskustannusten tulo-osuus yli 30 % tai 40 %). Edeltävänä aikana määrät olivat pienempiä. Esimerkiksi vuonna 2005 kotitalouksia, joilla asumiskustannusten tulo-osuudet olivat yli 40 prosenttia, oli 5,4 prosenttia kotitalouksista, ja joilla tulo-osuudet olivat yli 30 prosenttia, 12,7 prosenttia kotitalouksista.

Asumiskustannusrasitteisten kotitalouksien määrä, joilla nettomääräisten asumiskustannusten tulo-osuus ylitti 40 prosenttia, oli vuonna 2019 noin 9 prosenttia pienempi kuin vuonna 2014. Henkilömäärä oli noin 18 prosenttia pienempi. Vuosia 2008 ja 2009 lukuun ottamatta asumiskustannusrasitteisten kotitalouksien määrä kasvoi viime vuosikymmenen puolivälistä lähes yhtäjaksoisesti vuosiin 2013–2014. Vuoden 2014 jälkeen lukumäärät olivat pienemmät. (Kuvio 8.)

1) Kansallinen tieto eroaa Eurostatin tilastoimasta tiedosta. Omakotitalojen kiinteistövero luetaan ainoastaan asumiskustannuksiin. Tilastoyksikköinä ovat henkilöiden lisäksi kotitaloudet. Eurostatin tiedoissa vuosi viittaa tutkimusvuoteen eli tilastovuotta seuraavaan vuoteen.

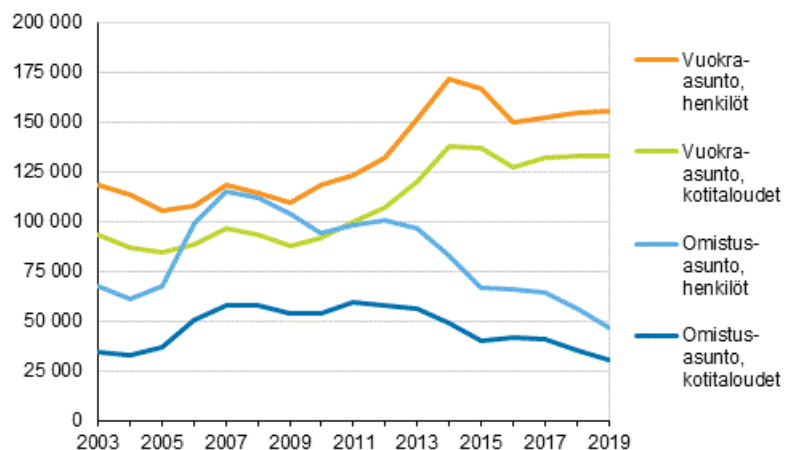
Kuvio 8. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 30 % tai 40 %, kotitaloudet ja henkilöt 2002–2019

Asumiskustannusrasitteisuus väheni vuodesta 2014 vuoteen 2018 niillä kotitalouksilla, joilla asunnon hallintasuhteena oli vuokra-asunto. Vuokra-asunnoissa asuvista kotitalouksista oli asumiskustannusrasitteisia 17,2 prosenttia vuonna 2014 ja 13,9 prosenttia vuonna 2018. Vuonna 2019 osuus kääntyi lievään kasvuun, ja se oli 14,7 prosenttia. Asumiskustannusrasitteisten henkilöosuus oli samoin vuokra-asunnoissa hieman edellisvuoden lukua suurempi, se oli noin 10,9 prosenttia. (Tulonjakotilaston tietokantataulukot.)

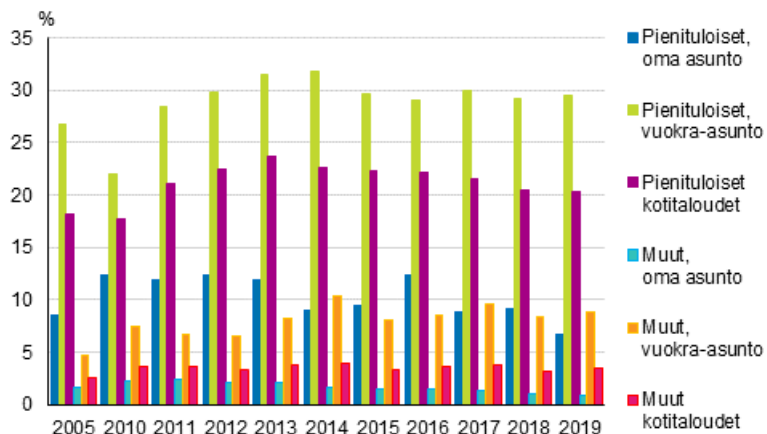
Kahden vuoden liukuvien keskiarvojen perusteella asumiskustannusrasitteisten, vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien määrä oli noin 4 prosenttia ja henkilömäärä noin 9 prosenttia pienempi vuosina 2017–2019 verrattuna vuosiin 2013–2014. Vuodesta 2016 asumiskustannusrasitteisten ja vuokra-asunnoissa asuvien määrät silti kasvoivat hieman. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40 %, kotitaloudet ja henkilöt asunnon hallintasuhteen mukaan 2003–2019, 2 vuoden liukuvat keskiarvot

Kuviossa 10 on esitetty asumiskustannusrasitteisten osuudet pienituloisista kotitalouksista (ks. [Pienituloisuus](#)) asunnon hallintasuhteen mukaan vuosina 2005 ja 2010–2019. Vuonna 2019 pienituloisista kotitalouksista kaikkiaan 20,4 prosenttia oli asumiskustannusrasitteisia. Pienituloiset erosivat asunnon hallintasuhteen mukaan siten, että vuokra-asunnoissa 29,5 prosenttia ja omistusasunnoissa 7 prosenttia kotitalouksista oli asumiskustannusrasitteisia. Vuokra-asunnoissa asumiskustannusrasitteisten kotitalousosuus oli vajaat kolme prosenttiyksikköä pienempi kuin vuosina 2013–2014 (32 %). Edeltävällä ajanjaksolla oli pienituloisten ja vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien asumiskustannusrasitteisuus ollut vähäisempää.

Kuvio 10. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40%, kotitaloudet (%) pienituloisista ja muista kotitalouksista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2019

Tarkasteltaessa asumiskustannusrasitteisten henkilöiden määrää kotitalouden elinvaiheen mukaan, kuului suuri enemmistö, yli 70 prosenttia yhden henkilön kotitalouksiin. Noin kymmenes asumiskustannusrasitteisista henkilöistä kuului lapsiperheisiin vuonna 2019. Kaikista yhden henkilön kotitalouksista 11,6 prosenttia oli asumiskustannusrasitteisia vuonna 2019. Osuus oli suurin nuorimmassa ikäryhmässä, alle 35-vuotiaiden kotitalouksissa, 19 prosenttia. 35–64-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden yhden henkilön kotitalouksissa osuus oli noin 9 prosenttia. Asumiskustannusrasitteisiä oli alle keskimäärän (6,2 %) muissa kotitalouden elinvaiheen mukaisissa ryhmissä.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Asunnon hallintasuhte tulokymmenyksen mukaan 2019

Tulokymmenys	Indikaattori							
	Otoksessa	Perusjoukossa, 1000	Omistusasunto	-Velaton omistusasunto	-Velkainen omistusasunto	Vuokra-asunto	Muu	Yhteensä
I pienituloisin (10 %)	792	378,7	38,2	30,6	7,6	59,8	2,0	100,0
II	674	328,6	41,2	30,0	11,2	55,0	3,8	100,0
III	757	318,6	52,2	36,5	15,7	44,7	3,1	100,0
IV	833	268,8	61,2	38,6	22,6	36,0	2,9	100,0
V	865	258,4	68,5	34,3	34,2	29,8	1,7	100,0
VI	904	253,6	72,1	32,8	39,2	24,7	3,2	100,0
VII	993	255,2	72,7	28,5	44,2	25,5	1,7	100,0
VIII	1030	240,3	80,7	31,6	49,1	16,2	3,0	100,0
IX	1132	239,3	85,2	31,6	53,7	13,1	1,6	100,0
X suurituloisin (10 %)	1494	245,6	89,6	38,4	51,2	8,8	1,6	100,0
Kaikki kotitaloudet	9474	2787,2	63,7	33,2	30,5	33,8	2,5	100,0

Laatuseloste: tulonjakotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Tulonjakotilasto kuvaa kotitalouksien ja asuntokuntien tulojen rakennetta ja jakautumista väestöryhmittäin ja alueittain Suomessa. Tilasto laaditaan vuosittain, ja sen tietosisältö perustuu kansainvälisiin suosituksiin¹⁾. Tulonjakotilasto kuvaa kattavasti kotitalouksien käytettävissä olevia rahatuloja, joka on tulonjakotilaston ensisijainen tulokäsitemuoto. Muita päätulokäsitteitä ovat tuotannontekijätulot eli palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, saadut tulonsiirrot sekä maksetut tulonsiirrot. Tilaston pohjalta tuotetaan useita indikaattoreita, joista keskeisimpiä ovat tuloeroja kuvaava Gini-kerroin, kotitalouksien ja asuntokuntien tulojen keskiarvo ja mediaani sekä suhteellinen pienituloisuusaste.

Tilaston tiedot johdetaan kahdesta perusaineistosta, koko asuntokuntaväestön kattavasta tulonjaon kokonaisaineistosta ja edustavaan otokseen perustuvasta tulo- ja elinolotutkimuksesta. Tulonjaon kokonaisaineisto on kokonaan rekisteripohjainen koko väestön kattava aineisto henkilöiden ja asuntokuntien tuloista ja mahdollistaa yksityiskohtaisten luokitusten mukaisen tilastoinnin, erityisesti alueellisesti. Se on ensisijainen kansallinen tietolähde väestöryhmittäisten tuloerojen ja alueellisten tulojen kuvaamisessa. Kokonaisaineiston aikasarjatiedot ovat tilastoitu vertailukelpoisesti vuodesta 1995 alkaen.

Otosaineiston tiedot ovat kansainvälisesti vertailukelpoisia, ja niitä on saatavilla vuodesta 1966 lähtien. Otosaineiston muodostamisessa noudatetaan EU:n tulo ja elinolot -tilastosta annettua asetusta (EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Otosaineisto ei sovellu edustavuuteen liittyvien rajoitusten vuoksi tarkkoihin alueiden tai väestöryhmien välisiin tulonjakotarkasteluihin. Otosaineistossa on toisaalta käytössä luokituksia ja taustatietoja, joiden mukaisia tietoja ei ole kokonaisaineistossa. Näistä luokituksista tärkein on sosioekonominen asema.

Tulonjakotilaston tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla osoitteessa www.tilastokeskus.fi *Tulot ja kulutus* -aihealueen alla. Tietoja tilastoidaan muun muassa tulotason, alueen, sosioekonomisen aseman, elinvaiheen ja iän mukaan. Aineistoista tehdään erityisselvityksiä asiakkaille pyynnöstä. Otosaineistosta julkaistaan myös kansallinen [elinolotilasto](#) Elinolot-aihealueen alla. Tässä tilastossa julkaistaan tietoja köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevista henkilöistä (at risk of poverty or social exclusion, AROPE).

Tulonjakotilaston kokonaisaineiston alueittaisia tietoja julkaistaan lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämässä tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetissa. Tulonjakotilaston otosaineistosta toimitetaan tietoja EU:n tilastovirastolle Eurostatille (EU-SILC, European Union Statistics on Income and Living Conditions), OECD:lle (OECD IDD) ja määrävuosin Luxemburg Income Study'n (LIS) kansainväliseen tietokantaan. Ne julkaisevat kansainvälisesti vertailukelpoisia tietoja säännöllisesti tilastotietokannoissa ja julkaisuissa verkkosivuillaan. Kansainvälisen, vertailevan EU-SILC-aineiston tietoja käytetään Euroopan Unionin hallinnollisten ohjelmien monitorointiin. EU-SILC-aineisto on yleisesti käytetty tutkimusaineisto kansainvälisessä tutkimuksessa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain kerättävään kokonaisaineistoon ja sen yhteydessä integroidusti muodostettavaan otosaineistoon. Tulonjakotilaston perusaineistojen välillä on määritelmällisiä eroja. Tärkein eroista koskee tulonkäyttöyksikköä. Kokonaisaineistossa tulonkäyttöyksikkö on rekisteröity asuntokunta ja otosaineistossa yhteisen taloudenpidon kotitalous, joka muodostetaan haastattelussa. Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Tulonjakotilaston otosaineistossa kotitalouden muodostavat kansainvälisten suositusten mukaisesti ne henkilöt, jotka asuvat, ruokailevat tai käyttävät tulojaan yhdessä. Kokonaisaineiston ja otosaineiston tulotiedot ovat muutoin samoja, mutta otostilastoon sisältyy rekistereistä puuttuvia tulotietoja, jotka kerätään haastattelemalla (korkotulot, eräät kotitalouksien väliset tulonsiirrot). Kokonais- ja otosaineiston eroja on tarkasteltu tämän laatuselosteen luvuissa 6 ja 7.

Kokonaisaineisto

1) OECD (2013) OECD Framework for Statistics on the Distribution of Household Income, Consumption and Wealth. OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/9789264194830-n>; UNECE (2011) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics, Second Edition 2011.

Tulonjakotilaston kokonaisaineisto on koko asuntoväestön kattava tilastoaineisto, joka kootaan henkilötasolla useista hallinnollisista aineistoista ja rekistereistä. Siten tilasto sisältää yksityiskohtaista tietoa kaikkien asuntokuntien ja niihin kuuluvien henkilöiden tuloista.

Kokonaisaineiston laadinnassa on käytetty seuraavia hallinnollisia aineistoja ja tilastorekistereitä:

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen henkilö- ja asuntotietovaranto
- Verohallinnon verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläke- ja etuustietokanta (sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri)
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kunnilta keräämä ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen aineisto
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Finanssivalvonnan (FIVA) tiedot (ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat)
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri
- Työllisyysrahaston (ent. Koulutusrahasto) tiedot

Kokonaisaineiston kohdeperusjoukkona on Suomen asuntoväestö tilastovuoden lopussa (31.12). Asuntoväestön muodostavat kaikki asuinhuoneistoissa vakinaisesti asuvat henkilöt. Tilaston ulkopuolelle jää runsaat kaksi prosenttia koko väestöstä. Heihin kuuluvat vakinaisesti laitoksissa kirjoilla olevat (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat), asunnottomat, ulkomailla ja tietymättömissä olevat henkilöt.

Kokonaisaineisto laaditaan yhdistämällä hallinnolliset ja rekisteritietolähteet henkilötunnuksen avulla henkilöille. Asuntokunnan tulot muodostetaan laskemalla yhteen samaan asuntokuntaan kuuluvien henkilöiden tulot.

Otosaineisto

Tulonjakotilaston otosaineiston perustiedot kootaan yhdistämällä kotitalouksilta haastattelemalla kerätyt tiedot ja kokonaisaineiston rekisteritiedot hyväksytysti haastattelulle otokselle. Pääosa kotitalouksien luokittelutiedoista sekä ne tulotiedot, joita ei ole saatu rekistereistä, on kerätty haastattelemalla.

Haastattelut

Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen Tiedonhankinta-yksikkö. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla valtaosin puhelinhaastatteluina. Kielenä käytetään haastateltavan valinnan mukaan joko suomea, ruotsia tai englantia (tilastovuodesta 2014 lähtien). Vuonna 2019 haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 33,5 minuuttia.

Perusjoukko

Otosaineiston kohdeperusjoukko ja viiteajankohta (tilastovuoden viimeinen päivä) ovat samat kuin kokonaisaineistossa. Otoksesta poistetaan hieman peittovirhettä, sillä se muodostetaan ennen tilastovuoden loppua. Virheen seurauksena otoksesta poistetaan haastatteluissa kohdeperusjoukkoon kuulumattomat otoshenkilöt, ns. ylipeitto. Poimintakehikon ulkopuolelle jääneiden, ns. alipeittoon kuuluvien otoshenkilöiden määrä, jotka tahdistuvat viiveellä rekistereihin, on pieni.

Otoshenkilön kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään tilastovuoden lopun tilanteen mukaan haastattelussa. Haastatteluissa otoskotitalouteen luetaan henkilöt, jotka kuuluivat kotitalouteen viiteajankohtana, ja poistetaan siihen kuulumattomat henkilöt. Hyväksytyt otoksen ulkopuolelle jäävät kotitaloudesta tilapäisesti poissaolevat, esim. yli vuoden ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei kuulu kotitalouteen.

Tilastovuoden perusjoukko täsmentyy tilaston viiteajankohdan jälkeen noin 3 kuukautta myöhemmin Tilastokeskuksen asuntokuntatilaston aineistoon ja tulonjakotilaston kokonaisaineistoon. Tietoja käytetään otosaineiston kalibroinnissa, jolla haastattelussa hyväksytty otos saadaan vastaamaan perusjoukkoa (ks. painokertoimet).

Otanta-asetelma

Tulonjakotilaston otosaineisto muodostuu neljän vuoden kiertävästä paneeliotoksesta, jotka ovat toisistaan riippumattomia, itsenäisiä otoksia. Tilastovuoden aineistossa on mukana tilastovuonna poimittu, 1. tutkimuskerran otos ja edeltävinä vuosina poimitut, 2.-4. tutkimuskerran otokset. Osohenkilöt osallistuvat tutkimukseen kaikkiaan neljänä tutkimuskertana. (Taulukko 2). Vuoteen 2008 saakka otos sisälsi kaksi paneelia. Muutoksen seurauksena lähtöotosta pienennettiin siten, että ensimmäiselle tutkimuskerralle on valittu vuodesta 2009 alkaen 5 000 henkilöä aikaisemman 7 500:n sijaan.

Tilastovuodelle 2019 tehtiin ensimmäisen tutkimuskerran otokselle täydentävä lisäotos, johon poimittiin 500 kotitaloutta. Lisäotosta tarvittiin, sillä keväällä alkaneen koronapandemian myötä ensimmäisen tutkimuskerran vastausaste jäi aiempia vuosia selvästi alhaisemmaksi. Syynä tähän voivat olla paitsi yleinen vastaamisaktiivisuuden lasku myös puhelimitse tavoittamattomien kotitalouksien käyntitavoittelujen keskeytyminen koronan vuoksi. Lisäotos poimittiin edustamaan ositteita, joissa kadon kasvu oli erityisen suurta ja havaintomäärät olivat jäämässä selvästi edeltävää vuotta matalammiksi: yrittäjiä, pienituloisimpia palkansaajia sekä pienituloisimpia eläkeläisiä.

Tulonjakotilaston otosaineiston otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Otos on henkilöotos. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 vähintään 16-vuotiasta henkilöä Tilastokeskuksen väestötietokannasta²⁾. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 henkilöä ositteittain. Henkilön todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä asuntokunnassa.

Ositteiden muodostamiseen käytetään tilastovuotta edeltävän vuoden tietoja asuntokuntakotitalouden valtionveronalaisista tuloista ja niiden perusteella muodostetuista sosioekonomisista ryhmistä. Sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen.

Ositteiden lukumäärä on ollut vuodesta 2014 lähtien kaksitoista, kun verotietueettomat yhdistettiin pienituloisten muut 1 ryhmään. Muutos ei vaikuttanut tietojen vertailukelpoisuuteen. Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön asuntokunnan sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan estimoinnin parantamiseksi³⁾. Aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön tietojen perusteella. Ositteiden kiintiöintiä muutettiin viimeksi vuonna 2007 kasvattamalla pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksen taustalla oli tarve tehostaa pienituloisuusindikaattorien kuten pienituloisuusasteen estimointia.

Painokertoimet

Kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi osohenkilön sisältymistodennäköisyyttä otoksessa. Hyväksytyt otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatokorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden osohenkilöiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Vastauskatokorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia kokonaisaineistosta. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2019 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

2) Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Muutos on seurausta Euroopan yhteisön tilastoviraston Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) edellyttämistä toteuttamiskäytännöistä. Tilastovuonna 2015 master-otokseen poimittiin poikkeuksellisesti 100 000 kohdehenkilöä.

3) Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutos perustuu testeihin, joissa kotitalouteen perustuvan luokittelun todettiin olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asutokunnan koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- 16 vuotta täyttäneiden koulutusaste
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot)
- tulonjakotilaston kokonaisaineiston pienituloisiin asutokuntiin kuuluvien henkilöiden lukumäärä asutoväestössä (rekisteripohjainen tulokäsite)

Kalibrointitiedoista pienituloisiin asutokuntiin kuuluvien lukumäärä otettiin käyttöön tilastovuonna 2015 ja koulutusaste tilastovuonna 2016 korjaamaan kasvaneesta kadosta seurannutta lisääntyntä harhaa. Vaikutus 16 vuotta täyttäneiden henkilöiden koulutusjakaumaan oli merkittävä: peruskoulun varassa tai vailla koulutustietoa olevien lukumäärä kasvoi ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden lukumäärä pieneni. Sitä vastoin väestöryhmien mediaanitulojen muutokset ja vuosimuutokset olivat pieniä. Väestöryhmien väliset tulosuhteet eivät muuttuneet. Kalibrointimuutoksella ei ollut vaikutusta keskeisten tunnuslukujen vertailukelpoisuuteen⁴⁾.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilaston kokonaisaineiston tietolähteinä käytetään pelkästään hallinnollisia rekisteriaineistoja, jolloin tilaston laatu riippuu lähteaineistojen laadusta ja aineistojen käsittelyyn liittyvästä virheestä.

Kokonaisaineistoon muodostettavien tietojen oikeellisuus varmistetaan tarkistamalla eri lähteaineistoista käytettävien tietojen virheettömyys ja yhtäpitävyys johdettavia luokituksia ja muuttujia varten. Tarkistuksia tehdään lisäksi otosaineistossa sen jälkeen, kun kokonaisaineiston tiedot on yhdistetty otokselle.

Väestötietojen osalta kokonaisaineiston laatua on selvitetty esimerkiksi Tilastokeskuksen Asunnot ja asuinolot -tilaston laatuselosteessa. Kokonaisaineiston tulotietojen peittävyys on hyvä käytettyyn tulokäsitteeseen nähden (käytettävissä olevat rahatulot). Tiedoista puuttuvat tuloerät, jotka jäävät kokonaan rekisterien ulkopuolelle tai joita ei lueta tuloksi. Tulotietojen peittävyttä ja laatua tutkitaan vertaamalla kokonaisaineistoa muihin tilastolähteisiin, kuten Verohallinnon, Kelan, Eläketurvakeskuksen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoihin ja Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tietoihin. Vertailuja tehdään säännöllisesti vuosittain ja niistä voi tarkemmin tiedustella Tilastokeskuksesta.

Otosaineistossa tulosten laatuun vaikuttavat kadon ja satunnaisvaihtelun lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan mitattu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä arvioidaan vertaamalla estimaatteja kokonaisaineistoista ja muista rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

Taulukossa 1 on tietoja vuoden 2019 tulonjakotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveronalaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka). Taulukossa 2 on kuvattu saatua otosaineistoa, katoa ja ylipeittoa tutkimuserroittain. Otosaineiston kadon korjaamista painokertoimin on kuvattu edellä, katso kohta 2 Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus. Taulukossa 3 on esitetty tulojen ja asumiskustannusten keskiarvojen keskivirheet. Tarkempia tietoja otosaineiston laadusta löytyy myös elinolo-tilaston laatuselosteesta.

4) Lisätietoja kalibrointimuutoksen vaikutuksista tuloksiin saa vuoden 2016 tulonjakotilastosta.

Taulukko 1. Vuoden 2019 tulonjakotilaston I tutkimuskerran otoksen jakautuminen ositteittain

	Masterotoksen koko	Brutto-otos	Poimintasuhde, %	Hyväksytyjä kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Osite						
Palkansaajat 1	22 194	968	4,4	407	553	8
Palkansaajat 2	16 181	752	4,6	374	375	3
Palkansaajat 3	13 944	654	4,7	377	277	0
Palkansaajat 4	7 296	500	6,9	305	192	3
Yrittäjät 1	2 985	400	13,4	209	189	2
Yrittäjät 2	1 457	300	20,6	175	124	1
Maanviljelijät 1	1 038	251	24,2	153	98	0
Maanviljelijät 2	927	232	25,0	148	83	1
Eläkeläiset 1	16 009	500	3,1	268	209	23
Eläkeläiset 2	11 376	400	3,5	268	122	10
Muut 1	5 966	409	6,9	124	275	10
Muut 2	627	134	21,4	77	56	1
Yhteensä	100 000	5 500	5,5	2 885	2 553	62

Taulukko 2. Tulonjakotilaston 2019 otoskoko ja vastauskato

	Tutkimuskerta				
	Koko otos	1	2	3	4
Brutto-otos, kotitalouksia	13 121	5 500	2 897	2 493	2 231
Ylipeitto	117	62	17	20	18
Netto-otos	13 004	5 483	2 880	2 473	2 213
Kato	3 530	2 553	496	315	166
- Kieltäytyneitä	1 948	1 305	329	214	100
- Ei tavoitettu	1 397	1 151	123	80	43
- Muu syy	185	97	44	21	23
Hyväksytyjä	9 474	2 885	2 384	2 158	2 047
Nettokato, %	27,1	46,9	17,2	12,7	7,5

Taulukko 3. Kotitalouksien tulojen ja asumiskustannusten keskiriveet sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2019

Sosioekonominen asema	Kotitalouksia perusjoukossa		Käytettävissä olevat rahatulot		Asumiskustannukset ¹⁾		Käytettävissä olevat rahatulot, pl. asumiskustannukset	
	Lkm (1 000)	Keski- virhe, %	Keski- arvo	Keski- virhe, %	Keski- arvo	Keski- virhe, %	Keski- arvo	Keski- virhe, %
Kaikki kotitaloudet	2787,2	0,6	40 095	0,8	5 966	0,7	34 252	0,9
Ylemmät toimihenkilöt	472,3	2,5	66 490	1,6	7 258	1,6	59 408	1,8
Alemmat toimihenkilöt	455,3	2,9	43 436	1,3	6 438	1,7	37 126	1,6
Työntekijät	430,5	3,2	39 683	1,5	6 188	1,8	33 614	1,8
Maatalousyrittäjät	28,3	8,5	59 496	12,0	4 598	4,9	55 268	12,9
Muut yrittäjät	147,5	4,5	66 297	4,0	6 822	2,6	59 705	4,4
Eläkeläiset	954,4	1,4	28 018	1,4	4 721	1,4	23 400	1,6
Työttömät	142,1	6,2	17 129	3,0	6 456	3,1	10 696	4,0
Opiskelijat ja muut	157,0	6,1	18 233	4,0	6 666	2,7	11 577	5,9

1) Kiinteistövero on luettu asumiskustannuksiin.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tulonjakotilasto laaditaan vuosittain, ja tilaston tiedot kuvaavat asuntokuntien ja kotitalouksien sekä asuntokuntäväestön ja kotitalousväestön tuloja kalenterivuoden ajalta. Rekisteriaineistot ovat käytettävissä tilastovuodelta noin 11 kuukauden kuluessa. Kokonaisaineistosta tilastoitavat tiedot ovat lopullisia, ja ne julkaistaan noin vuosi tilastovuoden päättymisen jälkeen. Otosaineiston tiedot valmistuvat julkaistavaksi ennakkollisina noin vuosi ja lopullisina noin 15 kuukautta tilastovuoden päättymisestä. Tilaston julkaisupäivät on merkitty Tilastokeskuksen julkistamiskalenteriin. Tietoaineistot toimitetaan EU:n tilastovirastolle Eurostatille ja OECD:lle yhtäaikaaisesti otosaineiston julkistuspäivinä. Eurostat ja OECD vastaavat Suomea koskevien tietojen jakelusta osana kansainvälisiä, vertailevia tilastoaineistoja pian aineistotoimituksen jälkeen.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tulonjakotilaston tiedot julkaistaan useina erillisjulkistuksina, joissa käytetyt tiedot ovat myös saatavilla tulonjakotilaston StatFin-tietokantataulukoista. Julkistuksissa ja tietokantataulukoiden alaviitteissä on kuvattu, mihin perusaineistoon kukin tieto pohjautuu (kokonaisaineisto tai otosaineisto). Myös taulukoissa ilmaistu perusjoukko kertoo, kumpaan perusaineistosta tieto pohjaa: kokonaisaineistosta tuotetut tiedot kuvaavat asuntokuntia tai asuntoväestöä ja otosaineistosta tuotetut tiedot kotitalouksia tai kotitalousväestöä.

Tulonjakotilaston otosaineistosta laaditaan vuosittain palveluaineisto, jota luovutetaan tieteellisiin tutkimuksiin ja tilastollisiin selvityksiin käyttöluo- paehtojen mukaisesti. Aineiston luovuttamiseen tarvitaan käyttölu- pa. Hakemukseen on sisällytettävä aineiston käyttötarkoitus, tutkimussuunnitelma ja allekirjoitetut salassapitosopimukset tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä. Palveluaineistoa käytetään myös mikrosimulointiin. Palveluaineisto on maksullinen.

Tulonjakotilaston tietojen keruun yhteydessä kerätään tietoja Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilastoa EU-SILCiä varten (SILC, Statistics on Income and Living Conditions). Tämän mikroaineiston tutkimuskäyttö on Eurostatin kautta vilkasta. Eurostat vastaa kansainvälisen, vertailevan aineiston tilastoinnista ja jakelusta kansainvälisille tilasto-organisaatioille ja tieteelliseen tutkimuskäyttöön. Lisätietoja tästä tutkimusaineistosta saa Eurostatin verkkosivuilta (linkki).

Kokonaisaineiston pohjalta laadittua tutkimusaineistoa (N= 800 000) voidaan käyttää ainoastaan Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden etäkäyttöliittymän kautta. Myös tämän aineiston käyttöä varten tarvitaan käyttöluupihakemus ja selvitys tutkimuksen tarkoituksesta.

Tulonjakotilaston aineistoista laaditaan pyynnöstä erityisselvityksiä.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Kotitalouskäsite

Kokonaisaineistossa kotitalouskäsitteenä on asuntokunta, jonka muodostavat vakinaisesti samassa asunnossa asuvat henkilöt. Asuntokunta määritetään rekisteriperusteisesti. Otosaineistossa kotitalous perustuu yhteiseen taloudenpitoon. Kotitalouteen kuuluvat henkilöt, jotka asuvat, ruokailevat tai käyttävät muuten tulojaan yhdessä. Kotitalous määritetään haastatteluin.

Asumiskustannuskäsite

Asumiskustannuskäsitteessä noudatetaan EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) määritelmää. Tietoa käytetään kotitalouksien asumiskustannusten ja tulojen perusteella johdettavien tietojen kansainväliseen, vertailevaan tilastointiin (ks. Eurostat).

Tulokäsite

Tulonjakotilaston tulokäsite on *käytettävissä olevat rahatulot*. Tulokäsitteeseen sisältyvät tuloerät muodostetaan samalla tavalla sekä kokonais- että otosaineistoon, mutta kokonaisaineiston käsitteessä ovat mukana myös veronalaiset luovutusvoitot (myyntivoitot), joita ei sisällytetä otosaineistossa käytössä olevaan vastaavaan tulokäsitteeseen kansainvälisen suosituksen mukaisesti. Selkeyden vuoksi päätulokäsite on nimetty julkistuksissa ja tietokantataulukoissa *käytettävissä olevat rahatulot (ml. myyntivoitot)* ja *käytettävissä olevat rahatulot (pl. myyntivoitot)*.

Otosaineistopohjaisissa taulukoissa on saatavilla lisätietona myös muita tulokäsitteitä. Myyntivoitot sisältävä rahatulokäsite (käytettävissä olevat rahatulot ml. myyntivoitot) on mukana joissakin taulukoissa, mutta julkistusten tiedot pohjaavat tulokäsitteeseen, jossa ne eivät ole mukana. Tulonjakotilastoinnissa aiemmin ensisijaisena tulokäsitteenä käytetty laajempi *käytettävissä olevat tulot* on saatavissa tietokantataulukoista. Se sisältää laskennallisen asuntotulon sekä myyntivoitot ja niistä maksetut verot.

Lisäksi otosaineiston kaikki tulokäsitteet sisältävät joitakin haastatteluissa kerättyjä tuloeria sekä maksettuja tulonsiirtoja – erityisesti kotitalouksien välisiä tulonsiirtoja ja korkotuloja sekä maksettu kiinteistövero – joita ei ole mukana kokonaisaineiston tulokäsitteissä. Haastatteluilla kerättävien tuloerien osuus on pieni, mutta ne voivat kohdentua tietyille väestöryhmille ja olla tämän vuoksi merkittäviä (esimerkiksi kotitalouksien väliset tulonsiirrot opiskelijoille ja yksinhuoltajille). Otosaineiston bruttomääräisistä tuloista noin 99 prosenttia on hallinnollisista aineistoista ja rekistereistä.

Otosaineiston tulokäsitettä ohjaa EU:n tulo- ja elinolotilaston asetus (1177/2003; implementointiasetus 1980/2003), jonka myötä otosaineistosta tuotetut tulotiedot ovat vertailukelpoiset eri maiden välillä. Tulonjakotilaston otosaineiston tulot vastaavat pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta Eurostatin ja OECD:n julkaisemia tietoja. Tällainen poikkeus aiheutuu palkkatulojen luontaisuuksista, jotka luetaan kattavasti tuloihin kansallisessa tilastoinnissa, mutta ei EU:n tulo- ja elinolotilastossa.

Aikasarjojen vertailukelpoisuus

Tulot on päivitetty takautuvasti tilaston otosaineiston aikasarjatietoihin vuodesta 1987 lähtien. Aikasarjan vertailukelpoisuus on hyvä vuosille 1993–2019, ja päätuloerien kohdalla kohtuullisen hyvä vuodesta 1993 taaksepäin varhempiin tilastovuosiin.

Tulonjakotilaston kokonaisaineiston pohjalta muodostettu aikasarja ei ole kokonaan vertailukelpoinen vuosien 1995–2009 ja 2010–2019 välillä. Metsätulojen laskentamenetelmä uudistettiin, kuntoutusrahojen muodostumista tarkennettiin ja uusia tuloeria lisättiin tulonimikkeistöön tilastovuodesta 2010 alkaen. Uusia tuloeria ovat elatustuki, saatu elatusapu, verottomat apurahat ja asevelvollisten päivärahat. Maksettu elatusapu lisättiin maksettuihin tulonsiirtoihin veronluonteiseksi maksuksi henkilöille, jotka ovat vähentäneet elatusmaksuja verotuksessa. Elatustuki saadaan suoraan Kelan rekistereistä, mutta saatu elatusapu on

johdettu elatusmaksujen maksajien verovähennystiedoista. Myös kuntoutusrahojen muodostamiseen tehtiin tarkennuksia poistamalla henkilöiden kuntoutusrahoista se osuus, joka ohjautuu suoraan työnantajalle.

Sekä otos- että kokonaisaineiston pohjalta laskettavien tulojen aikasarjavertailuihin vaikuttaa pieneltä osin metsämyyntitulojen laskennan muutos. Muutos vaikuttaa ennen kaikkea maatalousyrittäjien tuloihin, joissa on pieni muutos vuosien 2013 ja 2014 välillä. (Tarkemmin laskentamenetelmän muutoksesta ks. tulonjakotilaston vanhempi laatuseloste). Lisäksi vuonna 2006 siirryttiin metsätulojen verotuksessa myyntituloihin pohjautuvaan verotukseen. Tämän vuoksi metsätulojen käsittely muuttui myös tulonjakotilastossa. Metsätalouden tulot perustuivat vuosina 2006–2013 pääasiassa Verohallinnon vuosi-ilmoitustietoihin eikä täydentäviä tietoja enää kysytty haastatteluissa. Metsätalouden kustannukset arvioitiin prosenttiosuutena metsän myyntituloista, kun ne aiemmin laskettiin haastattelutietoihin perustuvalla regressiomallilla.

Tulonjakotilaston tulokäsitteiden ajallista vertailtavuutta vaikeuttaa myös vuoden 2005 osinkoverouudistus, jossa luovuttiin yhtiöveron hyvityksestä. Ennen verouudistusta yhtiöveron hyvitys luettiin tuloksi osinko-, tuotannon tekijä- ja bruttotuloihin. Koska yhtiöveron hyvitys sisältyi myös maksettuihin tulonsiirtoihin, verouudistuksella ei kuitenkaan ole vaikutusta käytettävissä olevan tulon vertailtavuuteen. Tulonjakotilaston aikasarjatiedostoihin verouudistuksesta johtuvat muutokset on korjattu vuosille 1993–2004. Nämä muutokset vaikuttavat samalla tavalla sekä kokonais- että otosaineiston pohjalta tuotettavien tulotietojen ajalliseen vertailuun.

Otosaineistossa muodostettu laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta tuotetaan edelleen erillisenä tulokomponenttina ja se luetaan edelleen kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin (mutta ei rahatuloihin). Vuonna 2006 tilastossa uudistettiin asuntotulon laskentatapa ottamalla huomioon toisaalta yhtenäiset käytännöt muiden Tilastokeskuksen tilastojen (erityisesti kulutustutkimus ja kansantalouden tilinpito) kanssa ja toisaalta EU:n tulo- ja elinolotilastoa (EU-SILC) koskevan asetuksen vaatimukset. Merkittävimmät muutokset liittyvät otoskotitalouksille ositemenetelmällä laskettujen bruttovuokrien ositteiden tarkentumiseen ja omistusasuntojen poistojen käsittelyyn. Ositteissa tilastollisen kuntaryhmittelyn mukainen bruttovuokra on korvattu kunnittaisella ja suurimmissa kunnissa osa-alueittaisella tiedolla (vuodesta 2012 alkaen osa-alueen mukainen bruttovuokra on ollut käytössä useammalla suurkunnalla kuin aikaisemmin). Ositekohtaiset bruttovuokra-arvot perustuvat edelleen Tilastokeskuksen vuokratilaston vapaarahoitteisten asuntojen vanhojen ja uusien vuokrasuhteiden keskimääräisiin vuokriin, mutta havaintomääriltään pienten ositteiden vuokra-arvoja on korjattu vanhojen asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen myyntihinnoilla. Asuntotulosta ei enää omakotiasujilla vähennetä poistoja. (Ks. Tulonjakotilasto, käsitteet ja määritelmät, asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra.) Uudistetulla menetelmällä laskettu asuntotulo on viety takautuvasti aikasarjatietoihin vuodesta 1993 lähtien, joten tulokäsitteet ovat tältä osin vertailukelpoisia kun tietolähteenä käytetään tulonjakotilaston aikasarja-aineistoa.

Otospohjaisiin kotitalouksien välisiin saatuihin tulonsiirtoihin ei vuoden 2006 tulonjakotilastosta lähtien ole laskettu enää kotitalouden saamia raha- tai muita lahjoja. Syynä on yhtenäisyys EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) tulokäsitteen kanssa. Uusi laskentatapa vähentää kotitalouksien keskimääräisiä käytettävissä olevia tuloja noin 150 euroa kotitaloutta kohti.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Tulonjakotilastosta julkaistaan kokonaisaineistoon ja edustavaan väestötökseen perustuvia tietoja tilastovuodesta 2018 alkaen. Edellä esitetyn tulokäsitteen erojen lisäksi erot kokonais- ja otosaineiston tietojen välillä aiheutuvat tulonkäyttöyksikön (kotitalous/asuntokunta) eroista ja otosaineiston otantavirheestä.

Tulonjakotilaston kokonaisaineistossa tulonkäyttöyksikkö on asuntokunta, johon kuuluvat kaikki samassa asunnossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Otosaineistossa ja siihen perustuvassa EU:n tulo- ja elinolotutkimuksessa (EU-SILC) tulonkäyttöyksikkö on yhteisen taloudenpidon perusteella muodostettu kotitalous, jonka jäsenet määritetään haastattelussa päivittämällä rekistereistä saadut asuntokuntatiedot. Perusjoukossa otosaineiston kotitalouden ja asuntokunnan vastaavuus yksikkötasolla on viime vuosina ollut noin 94-95 prosenttia. Väestöryhmittäin erot ovat opiskelijoilla muita suurempia.

Tulonjakotilaston otosaineiston ja *kulutustutkimuksen* välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja. Molemmat noudattavat kansainvälisten suositusten mukaista käytettävissä olevan tulon määrittelyä. Tulonjakotilaston asumiskustannukset ja kulutustutkimuksen asumisen kulutusmenot ovat yhtenevät. Kulutustutkimuksen tietoihin luetaan kotitalouden varsinaisten asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen asumisen kulutusmenot (ml. laskennallinen kulutus). Tilastoinnissa noudatetaan bruttovuokraperiaatetta ja luokitteluun käytetään yksityiskohtaista kulutusmenojen luokitusta (COICOP-HBS). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Verotustietoihin perustuva *veronalaiset tulot -tilasto* kuvaa luonnollisten henkilöiden veronalaisia tuloja, vähennyksiä ja veroja. Sen kuvaama ilmiöalue on suppeampi kuin tulonjakotilaston. Veronalaiset tulot -tilastosta ei saada kotitalouskohtaisia tietoja, vaan tilastoyksikkö on tulonsaaja. Tilastosta puuttuvat ne tuloerät, jotka eivät kuulu henkilöverotuksen piiriin.

Tulonjakotilastot kuvaavat kotitaloussektorin tuloja ja tulonsiirtoja ja ovat siten kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tulo- ja tulonkäyttötilin laajennus. Verrattaessa tulonjakotilaston koko maan tulosummia *kansantalouden tilinpidon* tulo- ja tulonkäyttötilin eriin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, eräissä määritelmässä ja tilastojen laatimismenetelmässä. Erojen johdosta kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilastojen luvut esimerkiksi kotitalouksien käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksista saattavat erota tuntuvastikin toisistaan. Kansantalouden tilinpidon käytettävissä olevaan tuloon mm. sisältyy laskennallinen asuntotulo, mutta eivät myyntivoitot (hallussapitovoitot).

Lisätietoja

Marie Reijo 029 551 2547
Vastaava osastopäällikkö:
Hannele Orjala

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Tulonjakotilasto 2019, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute